

Изденүүчү изденүүчү Машанова Айнура Сапарбаевнанын «Экономика адистиктеги студенттердин билим сапатын жогорулатууда окутуунун жаңы технологияларын колдонуунун педагогикалык шарттары» аттуу 13.00.01 - жалпы педагогика, педагогиканын жана билим берүүнүн тарыхы адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациялык ишине биринчи расмий оппоненттин пикири

1. Диссертациянын темасынын актуалдуулугу. Диссертациялык иштин темасынын актуалдуулугу эч кандай күмөн туудурбайт, анткени бүгүнкү Кыргыз Республикасындагы социалдык-экономикалык абал экономика тармагында алектенген адистердин билим сапатына түздөн-түз көз каранды. Ошол эле мезгилде КР билим берүү мейкиндигиндеги экономика боюнча адистерди даярдоонун сапатын жогорулатууну талап кылган эки кырдаал орун алып келет: биринчиси, жалпы эле билим берүү тармагынын коомдук экономиканын маанилүү сегментине айланып бара жатышы; экинчиси, экономикалык багыттагы адистердин санынын тынымсыз өсүшү жана ошол эле мезгилде алардын сапатынын төмөндүгү. Мындай абал сөзсүз түрдө экономикалык адистердин билим сапатын жогорулатуунун илимий негиздерин, практикалык жолдорун аныктоого багытталган изилдөөлөрдү актуалдаштырат.

Диссертациялык иштин өзөгүн коомдо базар экономикасына негизделген карым-катыштар курчуп турган кезде экономика багытындагы адистердин билим сапатын жогорулатуудагы заманбап технологияларды колдонуунун илимий-теориялык негиздерин системалаштыруу менен педагогикалык моделин түзүүнү жана педагогикалык шарттарды аныктоо түзүп турат.

Изилдөөнүн объектиси: КР жогорку окуу жайларында экономика багытындагы адистиктерди даярдоо жана билим берүү процесси.

Изилдөөнүн предмети: экономикалык адистиктеги студенттердин билим сапатын жогорулатуунун педагогикалык шарттары.

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН БИЛИМ ВЕЖАТКАРЛАК МИНИСТРЛИГИ
КЫРГЫЗСКИ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ им. И. АРЫБАБА
№ 78 «30» 05 2022 1
Окум. катча: [подпись]

Изилдөөнүн максаты: экономикалык адистиктеги студенттердин билим сапатын жогорулатууда окутуунун жаңы технологияларын колдонуунун педагогикалык шарттарын аныктоо жана аларды эксперимент аркылуу текшерүү.

Изилдөөнүн милдеттери:

1. ЖОЖдо студенттердин билим сапатын жогорулатууда окутуунун жаңы технологияларын колдонуунун теориялык изилденишин жана өзгөчөлүктөрүн системалаштыруу.

2. Студенттердин билим сапатын жогорулатуунун теориялык моделин жана педагогикалык шарттарды иштеп чыгуу.

3. Аныкталган педагогикалык моделдин жана шарттардын натыйжалуулугун эксперимент аркылуу текшерүү жана жыйынтыктоо.

Жогоруда белгиленген максат, милдеттердин чечилиши диссертациялык иштин киришүүсүндө, үч главасынын мазмунунда, алардын жыйынтыктарында, жалпы корутундуда, практикалык сунуштарында орун алаган. Диссертациялык иш 166 аталыштагы адабияттардын тизмесинен жана 5 тиркемеден туруп, 165 бетти камтыйт (тиркемелерден тышкары).

Диссертациялык иш учурдагы илимий иштерге коюлуучу логикалык иретте, көп жылдык окутуучулук тажрыйбага таянуу менен заманбап технологиялык чакырыктарга ылайык жазылган.

2. Диссертациялы иште төмөнкүдөй илимий жактан негиздүү практикалык натыйжалар алынган.

2.1. ЖОЖдо студенттердин билим сапатын жогорулатууда окутуунун жаңы технологияларын колдонуунун теориялык негиздери ачыкталган;

2.2. Студенттердин билим сапатын жаңы технологияларды колдонуу аркылуу жогорулатууга өбөлгө түзүүчү теориялык модель жана педагогикалык шарттар иштелип чыккан;

2.3. Студенттердин билим сапатынын жогорулашы эксперименталдык иш аркылуу далилденди.

3. Диссертациялык иште алынган илимий натыйжалардын жаңылык деңгээлин төмөнкүчө мүнөздөсө болот:

1-Натыйжа кандайдыр бир деңгээлде жаңы десе болот, себеби КР ЖОЖдорунда экономика багытында билим алып жаткан студенттердин билим сапатын жогорулатууда окутуунун жаңы технологияларын колдонуунун теориялык негиздери ачыкталган.

2-Натыйжаны жаңы деп баалоого негиз бар, себеби экономика багытында билим алып жаткан студенттердин билим сапатын жаңы технологияларды колдонуу аркылуу жогорулатууга өбөлгө түзүүчү теориялык модель жана педагогикалык шарттар иштелип чыккан.

Экинчи натыйжанын алкагында моделдештирүү методунун теориясы терең ачыкталган (58 б.), ошондой эле кырдаалдык мамиле ж.б. методдор кеңири берилген (63 б.).

Экономикалык билим сапатын жогорулатуунун негизги шарты катары окутуу технологияларын өркүндөтүү сунушталат. Белгиленген максатка ылайык жаңы технологиялардын 5 түрү тандалып алынган, аларга көйгөйлүү окутуу технологиясы, көп басычтуу тренинг, изилдөө технологиясы, кызматташтыкта окутуу технологиясы жана “Minor” технологиясы кирет.

3-Натыйжаны да жаңы деп баалоого негиз бар, анткени студенттердин билим сапатынын жогорулатуудагы жаңы технологияларды колдонуунун педагогикалык шарттары эксперимент аркылуу текшерилип, тиешелүү жыйынтыктар чыгарылган. Бирок, натыйжаларды тариздөөдө айрым мүчүлүштүктөр орун алган. Мисалы биринчи милдет менен анын натыйжа түрүндө таризделиши дал келбейт, үчүнчү натыйжа дагы үстүртөн, жупуну жазылып калган.

Белгиленген натыйжаларга кошумча катары автор тарабынан жогорку окуу жайлардын студенттерин окутуу, таанып билүү ишмердигин иреттештирүү боюнча методикалык сунуштар, дисциплиналар аралык жана атайын илимий изилдөө ыкмаларын бириктирген бирдиктүү таанып-билүү технологиялары колдонуу менен экономикалык адистерди даярдоонун

структуралык-логикалык схемасы, дисциплиналар аралык билим берүү формаларын камтыган блоктор (ДАДБ) иштелип чыккандыгын белгилеп кетмекчимин.

4. Диссертациялык иште алынган натыйжалар өзүнүн логикалык жактан иреттүүлүгү жана ички биримдүүлүгү менен мүнөздөлөт.

Диссертациялык иштин жалпы натыйжалары ЖОЖдордогу экономика багытында болочок адистердин билим сапатын жогорулатуу маскатында жаңы технологияларды колдонуу жолдорунун, педагогикалык шарттарынын жана моделдин иштелип чыгышы, аларга байланыштуу практикалык иштелмелер менен коштолгон баалуу салым болуп эсептелет.

Алынган илимий натыйжалардын ишенимдүүлүгү пайдубалдуу теориялык жоболорго таянуу, 166 илимий булактарды талдоо, педагогикалык эксперименттин констатациялоочу, калыптандыруучу жана текшерүүчү эксперименттер менен коштолуп, изилдөөнүн ар кандай этаптарында топтолгон эмпирикалык материалдарды жалпылоо жана жыйынтыктоо менен бекемделген.

5. Диссертациялык иште корогоо үчүн коюулган илимий жоболордун, жыйынтыктардын жана практикалык сунуштардын ынанымдуулугу.

5.1. Илимий жобо ЖОЖдо студенттердин экономикалык билим сапатын жогорулатууда окутуунун жаңы технологияларын колдонуунун теориялык изилденишин жана системалаштырылган өзгөчөлүктөрүн аныктоону, билим берүүнүн сапатынын педагогикалык жактан камсыздалышынын илимий жана колдонмо негиздери анын базалык категорияларын системалаштырууну талап кылат. Белгиленген жобо ынанымдуулугу экономика багытында адистерди даярдоодо жана окутуу процессинде жаңы технологияларын колдонуунун өзгөчөлүктөрүн системалаштыруу боюнча атайын изилдөөлөрдүн жок экендигине байланыштуу.

5.2. Автор тарабынан иштелип чыккан экономика багытындагы студенттердин билим сапатын жогорулатуунун теориялык модели жана педагогикалык шарттары изилдөөнүн максатына шайкеш келүү менен экинчи милдеттин жыйынтыгын чагылдырып турат жана алар теориялык жактан далилдүү, практикалык жактан пайдалуу.

5.3. Үчүнчү жобо теориялык моделдин жана педагогикалык шарттардын эксперимент аркылуу далилденишин талдоо менен андан келип чыккан жыйынтыктардын таризделишин, ЖОЖдордогу билим сапатын жогорулатуу деңгээлин, аналитикалык жөндөмүнүн калыптауусун, прогностикалык багыттоосунун, студенттердин рефлексивдик позициясынын пайда болуусунун педагогикалык камсыздалышын чагылдырып турат.

Жалпысынан алганда, диссертациялык иште коргоого коюулуп жаткан жоболор, жыйынтыктар жана сунуштар теориялык жактан негиздүү, практикалык жактан маанилүүлү, анткени изилдөөчүнүн көп жылдык педагогикалык тажрыйбасынын негизинде жазылган.

6. Изилдөөдө алынган натыйжалардын практикалык маанилүүлүгү. Каралып жаткан иштеги алынган илимий натыйжалар студенттерге экономикалык билим берүү процессинин программалык-методикалык жактан камсыздоо максатында боюнча «Бизнес-пландоо», «Инновациялык менеджмент» дисциплиналары боюнча жумушчу программа, методикалык сунуштар жана практикалык сабактарда колдонулуучу усулдардын иштелип чыккандыгы менен баалуу.

Изилдөөдөн келип чыккан теориялык жоболорду жана тыянактарды жогорку билим берүүнүн сапат тутумдарын түзүүдө, кадрларды даярдоонун сапатын жогорулатууга багытталган билим берүү процессине педагогикалык моделдерди жана технологияларды иштеп чыгууда колдонсо болот.

7. Изденүүчүнүн жекече салымы: изденүүчү тарабынан студенттерге экономикалык билим берүү процессинин программалык-методикалык камсыздоо максатында («Экономикалык теория», «Менеджмент», «Бизнес-пландоо», «Инновациялык менеджмент» дисциплиналары боюнча окуу-

методикалык комплекстер, практикалык сабактарда колдонулуучу усулдар, методикалык сунуштар иштелип чыккан.

8. Авторефераттын диссертациянын мазмунуна дал келиши.

Автореферат диссертациялык иште чагылдырылган мазмун менен дал келет. Автореферат кыргыз, орус, англис тилинде диссертациялык иштин илимий аппаратын чагылдырган кыскача резюме менен жабдылган.

9. Диссертациялык иште жана авторефератта кездешкен айрым мүчүлүштүктөр:

Каралып жаткан диссертациялык иш экономика багытындагы адистердин билим сапатын жогорулатуудагы заманбап технологияларды колдонуунун илимий-теориялык негиздерин системалаштыруу менен педагогикалык модель түзүү жана педагогикалык шарттарын аныктоо боюнча бир топ алгылыктуу натыйжаларга жетишкендигине карабастан, айрым мүчүлүштүктөрдөн кур эмес.

1. Изилдөөнүн экинчи милдети маанилүү жана орчундуу болгондугуна карабастан, анын натыйжасын тариздөө үстүртөн болуп калган.

2. Диссертациялык иштин теориялык бөлүгүндө билим сапатын жогорулатууга байланыштуу (17-20 бб.) илимпоздордун аты аталган, бирок изилдөө далилдүү болуш үчүн каралып жаткан маселеге байланыштуу жаңы илимий парадигмаларга, көз караштарга, ойлорго шилтемелер берилсе, иштин сапаты дагы жогору болмок.

3. Изилдөөнүн методологиялык бөлүгүндө экономика багытында билим сапатын жогорулатуу проблемасын изилдөөдө жетектөөчү идея катары кызмат кылуучу методологиялык ойлор, жагдайлар, концепциялар жетиштүү ачыкталбагандыктан, эмне себептен белгеленген педагогикалык модель жана шарттар иштелип чыгышы зарыл экендиги анчалык далилдүү болбогондой пикир калтырат.

4. Изилдөөнүн эксперименталдык бөлүгүндө (128-129 бб.) эмне себептен 4 тайпа үчүн 4 башка эксперименталдык максат коюулгандыгы түшүнүксүз. Адатта эксперименталдык тайпа бирөө же экөө болсо да максат

бирдей болуп, тажрыйбалык иштин мазмуну улам татаалдашып жүрүп олтурат, натыйжалар эксперимент жүргүзүлбөгөн контролдук тайпа менен салыштырылып, жыйынтыктар чыгарылышы абзел.

Белгиленген мүчүлүштүктөр Машанова А.С. тарабынан жазылган «Экономика адистиктеги студенттердин билим сапатын жогорулатууда окуунун жаңы технологияларын колдонуунун педагогикалык шарттары» аттуу диссертациялык иштин жалпы илимий деңгээлине шек келтирбейт, алар негизинен изилдөөнү мындан да жогорку деңгээлге көтөрүү максатында белгиленди.

10. Диссертациялык иш боюнча жалпы бүтүм.

Машанова Айнура Сапарбаевнын ««Экономика адистиктеги студенттердин билим сапатын жогорулатууда окуунун жаңы технологияларын колдонуунун педагогикалык шарттары» аттуу 13.00.01 - жалпы педагогика, педагогиканын жана билим берүүнүн тарыхы адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациясы өз алдынча аткарылган илимий квалификациялык эмгек болуп эсептелет. КР Улуттук аттестациялык комиссиясынын педагогика адистиги боюнча кандидаттык окумуштуулук даражаны ыйгаруу боюнча Жобонун 10 пунктуна туура келген, өз алдынча аткарылган илимий иш катары бааланат жана изденүүчү педагогика илиминин кандидаты даражасын алууга татыктуу деп эсептейм.

Педагогика илимдеринин доктору,
профессор

Асипова Н.А.

Арседа

Handwritten signature of N.A. Asipova

Н.А.Асипова

Handwritten signature of Kurmanova N.T.

Курманова Н.Т.